

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ  
ДЕРЖАВНОГО БУДІВНИЦТВА ТА МІСЦЕВОГО  
САМОВРЯДУВАННЯ АПРН УКРАЇНИ  
МІЖНАРОДНИЙ ФОНД "ВІДРОДЖЕННЯ"**

**ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ  
РЕФОРМУВАННЯ  
РЕГІОНАЛЬНОЇ ВЛАДИ**

**Матеріали науково-практичної конференції  
(м. Харків, 12 квітня 2002 р.)**

**Харків  
2002**

ним чином задовольнити місцеві потреби, а сучасні засоби транспорту і зв'язку полегшують можливість швидко долати відстані й оперативно вирішувати питання адміністративного обслуговування жителів. Аналогічні пропозиції висловлюються й щодо України. Тенденції укрупнення низових одиниць і регіоналізації відображені в Концепції. Зокрема, вже на першому етапі її реалізації (2001 – 2003 рр.) передбачається підготовка методичних та нормативних передумов та забезпечення проведення укрупнення сільських територіальних громад, внесення відповідних змін до адміністративно-територіального устрою України. На наш погляд, перегляд адміністративно-територіального устрою України дійсно потрібний, але він не повинен бути самоціллю. Будь-які зміни мають бути цілком обґрунтовані, кордони між областями і районами повинні відображати реальні відмінності в історичному розвитку, економіці, національному складі населення, географічних та інших суттєвих характеристиках. Регіоналізація не повинна перетворюватися на самоціль, а має забезпечувати більш ефективне управління суспільними справами на відповідних територіях.

**Ю. П. Битяк**, канд. юрид. наук, проф.,  
директор Інституту державного  
будівництва та місцевого  
самоврядування

## **ГОЛОВНІ НАПРЯМКИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РЕФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ВЛАДИ**

Державна регіональна політика передбачає створення ефективно діючої системи влади і управління на місцях, її фінансово-економічне та правове забезпечення шляхом оптимального поєднання загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів. Реалізація державного управління на місцях та місцевого самоврядування здійснюється на підставі встановлених законодавством принципів, які охоплюють взаємовідносини між центральними, місцевими державними орга-

нами та місцевим самоврядуванням. Такі відносини потребують подальшого детального і глибокого наукового опрацювання, конкретизації нормативного врегулювання всіх напрямків державної діяльності та місцевого самоврядування.

Ключові завдання регіональної державної політики визначені в Стратегії економічної і соціальної політики на 2000 – 2004 рр. Головним її спрямуванням є надання суттєвого динамізму регіональному соціально-економічному розвитку шляхом повного і ефективного залучення в господарський обіг ресурсного потенціалу регіонів, використання переваг територіального поділу та кооперації праці на основі розширення повноважень і підвищення відповідальності регіональних і місцевих органів влади та управління за вирішення поточних і перспективних проблем території. Вирішення проблем регіонального розвитку пов'язується з адміністративною реформою, дієздатністю держави взагалі.

Крім ключових завдань регіональної політики держави, уявляється важливим вирішення на загальнодержавному рівні низки важливих матеріально-фінансових, правових та організаційних питань. Головними серед них є:

- упорядкування та законодавче уточнення зв'язків між центральними органами і владними структурами регіонів, місцевим самоврядуванням, визначення механізмів розв'язання конфліктних ситуацій, що виникають;
- вдосконалення системи адміністративно-територіального устрою та пов'язаного з цим регіонального і місцевого управління, системи органів, що його здійснюють;
- перерозподіл функцій і повноважень між органами державної виконавчої влади й органами місцевого самоврядування з метою уникнення дублювання, підвищення ефективності управлінської діяльності, економії бюджетних коштів;
- визначення механізмів стимулювання соціального і економічного розвитку депресивних територій, однак не за рахунок зменшення економічного потенціалу більш розвинутих територій;
- законодавче врегулювання порядку розгляду компетенційних спорів між органами місцевого самоврядування та

місцевими органами державної виконавчої влади:

– визначення підстав і механізмів розподілу повноважень між органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування та законодавче розмежування таких повноважень на одному рівні – районних, обласних;

– удосконалення законодавства щодо системи бюджетних відносин на місцевому та регіональному рівнях, створення належної матеріально-фінансової бази для реалізації наданих органам регіонального управління та місцевого самоврядування повноважень матеріального і фінансового характеру шляхом стимулювання місцевих органів до об'єднання на добровільних засадах фінансових та інших ресурсів, оптимального їх використання;

– налагодження ефективної національної та регіональних систем підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації фахівців для органів місцевої влади, організації інформаційного, методичного, наукового забезпечення діяльності державних службовців та службовців місцевого самоврядування, підвищення рівня їх політико-правової культури.

Ці та інші напрями державної регіональної політики у певній мірі знайшли своє відображення у Концепції державної регіональної політики, що затверджена Указом Президента України 25 травня 2001 р. Одночасно в Концепції відзначається несистемність державної політики в цій сфері, що стало однією з причин стримування комплексного соціально-економічного розвитку та стабільності в державі, повільного здійснення ринкових перетворень на місцях, виникнення та загострення багатьох соціальних, економічних та інших проблем.

Концепція державної регіональної політики має стати основою для розробки відповідних регіональних програм соціально-економічного розвитку, удосконалення правового регулювання з цих проблем.

Одним із важливих питань щодо реалізації державної регіональної політики є підвищення відповідальності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за соціально-економічний розвиток регіонів. З цього

приводу важливим уявляється опрацювання механізмів державного контролю за діяльністю місцевих органів влади, юридичних осіб та громадян, удосконалення механізмів контролю з боку територіальних громад за діяльністю виконавчих органів місцевого самоврядування та посадових осіб.

Результативність реалізації загальнодержавної соціально-економічної політики на регіональному рівні має супроводжуватись не лише наданням регіонам та їх управлінським структурам додаткових повноважень і покладанням на них відповідальності за вирішення поточних та перспективних завдань, а й законодавчим та матеріально-фінансовим забезпеченням формування регіональної інфраструктури підтримки та розвитку підприємництва, передачі права розпорядження об'єктами державної власності, у випадках коли вони мають особливе значення для розвитку регіонів, створення сприятливих фінансово-кредитних, податкових та інших умов щодо виконання загальнодержавних, регіональних і місцевих ініціатив.

*П. М. Любченко*, канд. юрид. наук,  
завідувач сектора Інституту  
державного будівництва  
та місцевого самоврядування

## **ГРОМАДСЬКІ ПОСЛУГИ: НАБЛИЖЕННЯ ЇХ ДО СПОЖИВАЧІВ**

Одним із принципів, на якому ґрунтується державна регіональна політика, затверджена Указом Президента України від 25 травня 2001 р. № 341/2001, є максимальне наближення послуг, що надаються органами державної влади та місцевого самоврядування, до безпосередніх споживачів. У нормативних актах, які регулюють правовий статус цих органів, не вказується, що вони надають послуги. Як правило, в законодавстві України визначаються функції, повноваження, компетенція владних органів.

У зв'язку з цим необхідно відповісти на два питання: